

**Комунальний заклад вищої освіти
Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»
Кафедра «Інструментальне виконавство (за видами)»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Інструментальне виконавство (за видами)»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ**»
для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**,
спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми
«**Інструментальне виконавство (за видами)**»

Розробник:

Винниченко О.В. – викладач вищої категорії, КЗВО КОР «Академія мистецтв
імені Павла Чубинського».

Раковська І.Е. - викладач-методист, КЗВО КОР «Академія мистецтв імені
Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Інструментальне виконавство (за видами)»

протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

перезатверджено: протокол №1 від 29 серпня 2022 р.

протокол № 11 від 15 червня 2023 р.

Завідувач кафедри **Ясько О.А.**

1. Опис навчальної дисципліни для ступеня освіти «Бакалавр»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки: I-й	
Загальна кількість годин – 90	0/0	0/0
	Рік підготовки: II-й	
	0/0	0/0
	Рік підготовки: III-й	
	0/0	0/0
	Рік підготовки: IV -й	
	32/0	8/0
Кількість модулів – 1	Семестри:	
Тижневих годин групових занять для денної форми навчання: 7 семестрі 2 години на тиждень денна	VII	VII
	Групові:	
	Денна Всього – 32 Лекційні – 10 Практичні – 22	Заочне Всього – 8 Лекційні – 2 Практичних – 6
Тижневих годин самостійної роботи студента для денної форми навчання: 7 семестр – 3,5 години на тиждень		
Для заочної форми навчання: 7 сем – 5 годин на тиждень		
Форма підсумкового контролю: Іспит – 0 семестр Заліки 7 семестри стаціонар	Самостійна робота:	
	Денне – 58	Заочне – 82

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу :

- формування початкових навичок аналізу побудови музичного твору, який є результатом взаємодії всіх засобів музичної виразності;
- формування чіткого уявлення про взаємодію художніх засобів, ясного розуміння виражальних можливостей елементів музичної мови та законів формоутворення;
- збагачення загально-культурного рівня студентів, розвиток їх музично-естетичного смаку, сприяння розвитку професійних навичок.

- пояснити жанрові та стилістичні особливості;
- розшифрувати музичні терміни у нотному тексті.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Аналіз музичних творів» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2,3,4,5, 7,8,9,11 СК 4,6, 10,11, 13

- **ЗК2** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК3** Здатність до абстрактного мислення , аналізу та синтезу.
- **ЗК4** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК5** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК7** Здатність бути критичним та самокритичним
- **ЗК8** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК9** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК11** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- **СК4** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- **СК6** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- **СК10** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій..
- **СК11** Здатність оперувати професійною термінологією.
- **СК13** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Завдання курсу:

- сформувати свідоме сприйняття музики;
- навчити самостійно орієнтуватися у змісті та формі музичного твору;
- наблизити до адекватної композиторському задуму інтерпретації виконання музичних творів, знайти самостійну виконавську трактовку твору;
- сформувати вміння грамотно висловлювати свої міркування щодо виконання творів.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни :

- Середня спеціалізована музична освіта або диплом молодшого спеціаліста
- Обов'язкове попереднє вивчення в обсязі 8 класів ДМШ предметів сольфеджіо, музичної літератури.

4. Очікувані результати навчання

Відповідно до освітньої програми «Інструментальне виконавство (за видами)» вивчення навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту	ПРН 4
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.	ПРН 7
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15

4.1 Після опанування навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» студенти повинні:

знати:

- формотворчі та музично-виражальні засоби музики;
- період як основну форму викладення теми гомофонної музики;
- прості та складні форми;
- варіації та форму рондо;
- сонатну форму;
- циклічні форми;
- поліфонічні форми;
- вокально-інструментальні форми.

вміти:

- визначити характер, емоційний настрій твору;
- визначити жанр твору;
- визначити тональність, тональний план твору;
- визначити форму твору;
- зробити аналіз періодів;
- визначити тип фактури;
- порівняти темпи в циклічних творах;
- зробити аналіз викладення (експозиційний, серединний, заключний);
- визначити характер тематичного матеріалу і засоби його розвитку;
- знайти місце кульмінації та способи її досягнення;

5. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

5.1 Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: диференційний залік у 7 семестрі

5.2 Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (диференційний залік).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX, F).

Критерії поточного оцінювання знань студентів

5 А (відмінно) = 100-90 балів
 4 В-С (добре) = 74-89 балів
 3 D-E (задовільно) = 60-73 бали
 2 FX (незадовільно) = 35-59 з можливістю повторної передачі
 н/а F (незадовільно) = 0-34 з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної та практичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Перевірка отриманих знань та навиків повинна проводитись на кожному уроці в тій чи іншій формі (письмовій або усній).

Теоретичну частину матеріалу доцільно перевіряти у тестовій формі.

Загальний матеріал курсу розподілено на дванадцять тем. Перших п'ять тем розглядають прості форми і є базовими для подальшого вивчення курсу. Тому після їх вивчення проводиться перший змістовний модуль. Другий змістовний модуль включає сім різних за об'ємом тем. Під час поточного контролю доцільно проводити тестовий та практичний контроль за кожною темою.

Підсумковою перевіркою знань на денному відділенні є диференційований залік у 7 семестрі.

На заочній формі навчання передбачена контрольна робота за семестр, що має включати в себе як теоретичні положення так і практичний цілісний музичного твору.

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛЬ 1												Залік	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	30	100
5	5	5	5	5 т 5	5	5	5	5	5	5	5 т 5		

т - тести

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ПРОСТІ МУЗИЧНІ ФОРМИ.

Тема 1. *Основна мета та завдання курсу. Музичний стиль, жанр, форма.*

Аналіз музичних форм, його роль у формуванні професійних навичок. Музика як вид мистецтва. Специфіка музичного образу. Музичний стиль та жанри. Поняття про музичну форму у широкому та вузькому розумінні. Основа дисципліни - визначення форми музичного твору в залежності від його змісту.

Тема 2. *Формотворчі засоби музики. Функції частин, побудов.*

Система виражальних засобів музики. Формотворчі властивості метро ритму, ладо тональності, гармонії, мелодії, фактури, тембру, динаміки. Найпростіші мелодико- синтаксичні структури. Функції частин та побудови. Типи викладення та розвитку музичного матеріалу.

Тема 3. *Період, його різновиди, складові частини. Методика та техніка музичного аналізу періоду.*

Період як основна форма викладення теми гомофонної музики, як самостійна форма музичного твору та як складова частина інших музичних форм. Складові частини масштаби періоду. Гармонічна та тематична будова періоду. Квадратний однотональний період повторної будови - структурна норма цієї форми. Основні різновиди періоду як варіанти структурної норми. Дванадцятитактовий блюзовий квадрат. Методика та техніка аналізу періоду.

Тема 4. *Проста двочастинна музична форма. Різновиди: репризна та безрепризна, з продовжуючим розвитком*

Загальна характеристика форми. Історичне походження. Структура частин та їх співвідношення. Різновиди простої двочастинної форми (АА1 та АБ). Два типи завершення форми - з репризою та без репризи. Проста двочастинна форма з продовжуючим розвитком. Використання простої двочастинної форми у вокальній та інструментальній музиці.

Тема 5. Проста тричастинна музична форма.

Загальна характеристика. Структура, масштаби, співвідношення частин. Основні типи середнього розділу. Реприза статична, динамічна, тональна та псевдореприза. Найбільш типові зміни у репризі. Проста тричастинна форма як частина більш складних форм та як самостійна форма музичного твору.

МОДУЛЬ 2. СКЛАДНІ МУЗИЧНІ ФОРМИ.

Тема 6. Складна тричастинна музична форма.

Загальна характеристика, історичне походження форми. Визначальна ознака складних форм: перша частина повинна бути складніша за період. Структура частин, типи контрасту між ними. Основні різновиди середнього розділу - «тріо» та «епізод». Використання складної тричастинної форми в музичних формах XVIII - XX ст.

Тема 7. Варіаційна форма. Види варіацій.

Загальна характеристика. Походження варіаційної форми з народних джерел. Типи варіювання. Класифікація варіаційних форм. Варіації *basso - ostinato* як характерна форма пасакалії, чакони. Інтонаційно-мелодичні, метро-ритмічні властивості основної теми. Роль поліфонічного розвитку. Класичні (орнаментальні) варіації. Подвійні варіації. Характер теми, її будова, незмінність тональності, темпу, метру, гармонічної основи, структури теми. Варіації *soprano- ostinato* «глінкінського» типу». Довільні варіації. Збільшення контрасту, самостійність форми деяких варіацій. Зміна метро-ритмічної, гармонічної структури теми, тонального плану, темпу. Жанрові варіації. Варіаційний принцип джазової музики.

Тема 8. Форма рондо. Різновиди рондо. Рондо у вокальній та інструментальній музиці.

Загальна характеристика. Історичне походження, народно-жанрові витоки. Куплетне рондо, його особливості: структура теми та епізодів,

кількість повторень теми, тональний план, програмно-зображальний характер образів. Класичне рондо. Будова рефрену та епізодів, мінімальна кількість частин, збільшений контраст між ними, пісенно-танцювальний характер тематизму. Симфонізація рондо у Бетховена. Рондо епохи романтизму, його особливості: тональність і співвідношення, тематичні перетворення, зміни темпу, кількість частин. Особливості використання форми рондо у вокальній та інструментальній музиці ХХ ст.

Тема 9. Сонатна форма.

Загальна характеристика. Будова сонатної форми. Структура експозиції, розробки, репризи у цілому. Будова, тональні співвідношення основних партій, характер контрасту тем в експозиції та репризі. Загальна структурна незавершеність, ладо-тональна нестійкість, модуляційний характер гармонічного розвитку, тематична роздробленість розробки. Роль поліфонічних засобів розвитку музичного матеріалу у сонатній формі. Найпростіша реприза, характер деяких можливих змін у ній особливі її типи. Використання сонатної форми у сонатах, симфоніях, увертюрах, концертах та інших жанрах.

Тема 10. Циклічні форми.

Старовинна сюїта. Партита. Сонатний цикл. Симфонія. Сонатно-симфонічний цикл. Нова сюїта. Попуррі. Змішані форми. Фантазія. Рапсодія.

Тема 11. Вокальні форми та жанри.

Вокальна музика, її особливості. Єдність музики та поезії (літератури) у вокальних формах. Два основних типи співвідношення мовних та музичних інтонацій: речитативно-декламаційний та розпівно-мелодичних (кантиленний). Роль інструментального супроводу у вокальних формах. Найпростіші форми вокальної музики: пісня, романс, хорова мініатюра тощо.

Вокальні цикли. Загальні відомості про хоровий концерт, кантату, ораторію, оперу. Особливості походження в них форм інструментальної музики.

Тема 12. Поліфонічні форми

Загальна характеристика, історичне походження поліфонічних форм. Різновиди поліфонічних форм. Імітація і канон. Будова фуґи. Кількість голосів. Структура експозиції, розробки, репризи. Поліфонія у різних формах.

6.2 Структура навчальної дисципліни

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Прості музичні форми												
Тема 1. Основна мета та завдання курсу. Музичний стиль, жанр, форма.	5,5	0,5	1			4	5	1				4
Тема 2. Формотворчі засоби музики. Функції частин, побудов.	5,5	0,5	1			4	6					6
Тема 3. Період, його різновиди, складові частини. Методика та техніка музичного аналізу періоду.	6,5	0,5	2			4	7		1			6
Тема 4. Проста двочастинна	6,5	0,5	2			4	8		1	1		6

музична форма. Різновиди.													
Тема 5. Проста тричастинна музична форма.	7	1	2			4	6						6
Разом за змістовим модулем 1	31	3	8			20	31	1	2				28
Змістовий модуль 2. Складні музичні форми													
Тема 6. Складна тричастинна музична форма.	9	1	2			6	9			1			8
Тема 7. Варіаційна форма. Види варіацій.	9	1	2			6	8						8
Тема 8. Форма рондо. Різновиди рондо. Рондо у вокальній та інструментальній музиці.	7	1	2			4	9			1			8
Тема 9. Сонатна форма	9	1	2			6	10	1		1			8
Тема 10. Циклічні форми.	9	1	2			6	9			1			8
Тема 11. Вокальні форми та жанри.	7	1	2			4	7			1			6
Тема 12. Поліфонічні форми	9	1	2			6	8						8
Разом за змістовим модулем 2	59	7	14			38	59	1	4				54
Усього годин	90	10	22			58	90	2	6				82

6.3 Самостійна робота (денна, заочна форми)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин денна ф.	Кількість Годин заочна ф.
1	Тема 1. Основна мета та завдання курсу. Музичний стиль, жанр, форма.	4	4
2	Тема 2. Формотворчі засоби музики. Функції частин, побудов.	4	6
3	Тема 3. Період, його різновиди, складові частини. Методика та техніка музичного аналізу періоду.	4	6
4	Тема 4. Проста двочастинна музична форма. Різновиди.	4	6
5	Тема 5. Проста тричастинна музична форма.	6	6
6	Тема 6. Складна тричастинна музична форма.	6	8
7	Тема 7. Варіаційна форма. Види варіацій.	6	8
8	Тема 8. Форма рондо. Різновиди рондо. Рондо у вокальній та інструментальній музиці.	4	8
9	Тема 9. Сонатна форма	6	8
10	Тема 10. Циклічні форми.	6	8
11	Тема 11. Вокальні форми та жанри.	4	6
12	Тема 12. Поліфонічні форми	6	8
	Разом	58	82

7. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Інструменти та обладнання: музичні інструменти фортепіано, бібліотечний фонд, комп'ютерне та програмне забезпечення, мультимедійні засоби у сфері музичної діяльності.

Аудиторний фонд:

- навчальний корпус
- точки бездротового доступу до мережі інтернет
- нотна бібліотека, її структура: читальний зал, абонемент навчальної літератури та нотної літератури;
- навчальні плани;
- навчально-методичні комплекси дисциплін.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти.

8. Методичні рекомендації

Предмет "Аналіз музичних творів" займає важливе місце у комплексі музично-теоретичних дисциплін. Він повністю базується на знаннях елементарної теорії музики, гармонії, сольфеджіо, музичної та хорової літератури, диригування тощо.

Викладання предмету включає як лекційну так і практичну частини. Слід підкреслити необхідність надання курсу переважно практичної спрямованості. Теоретичний матеріал, не втрачаючи свого фундаментального значення в цілому, повинен стати допоміжним елементом в системі навчання. Виходячи з цього рекомендується більшість часу на уроках присвячувати аналізу конкретних музичних прикладів (у нотному варіанті та у запису), тим самим закріплюючи те чи інше положення курсу.

Музичні приклади доцільно підбирати з репертуару, який студенти виконують на уроках спеціального, додаткового музичного інструменту, диригуванні, оркестру тощо. Слід також використовувати найкращі зразки народної, української, російської, західноєвропейської та сучасної музики.

Основна форма роботи на уроках - аналіз музичного твору. Ця робота виконується вдома чи в класі, письмово чи усно. Музичний твір може бути підібраний як викладачем, так і студентом самостійно.

1. Пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний.

Використовується під час викладення загальної інформації в таких темах

1. Музичні стилі і жанри.
2. Формотворчі засоби музики.
3. Прості форми.
4. Складні форми.
5. Варіаційна форма.
6. Рондо.
7. Сонатна форма.
7. Циклічні форми.
8. Вокальні форми та жанри.

2. Репродуктивний метод.

Використовується для відпрацювання практичних робіт з аналізу :

1. Періодів.
2. Простих форм.
3. Складних форм.

3. Метод проблемного викладу.

Використовується для самостійного визначення форми невідомого твору.

4. Дослідницький метод.

Використовується для аналізу творів по спеціальності.

9. Рекомендовані джерела інформації

9. 1. Основна література

1. Горюхіна Н. Композиція музичного твору // Наук. вісник НМАУ. Вип. 7: Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття. К., 2000. С.16-31
2. Москаленко В. Музичний твір як текст // Київське музикознавство: Текст музичного твору: практика і теорія. Вип.7. К., 2001. С. 3-10.
3. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми): підручник. Ч.1. Тернопіль, 1999. 208 с.

9. 2. Допоміжна література

1. Сюта Б. Проблеми організації художньої цілісності в українській музиці другої половини ХХ століття. К., 2004. 120 с.
2. Шип С. Знакова функція та мовна організація музичного мовлення: автореф. Дис...д-ра мистецтвознавства: 17.00.03 / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. К., 2002. 42 с.
3. Шип С. Музична форма від звуку до стилю: навчальний посібник. К., 1998. 368 с.

Інформаційні ресурси

СЛОВНИК МУЗИЧНИХ ТЕРМІНІВ

1. Варіаційність - метод розвитку музичного матеріалу, заснований на повторенні теми, мелодії або супроводу з деякими змінами.
2. Варіаційна форма - побудова, в якій метод варіювання є основою формотворення. Вона складається з теми і декількох її видозмінюваних повторень.
3. Вичленовування - самостійний розвиток частини теми, найбільш яскравої в ладовому або ритмічному відношенні.
4. Вокальні форми - музичні твори, призначені для виконання одним або декількома людськими голосами з інструментальним супроводом або без нього.
5. Гармонія - сфера виразних засобів музики, що засновані на об'єднанні звуків в співзвуччя та на їх супідрядності.
6. Гармонічна фігурація - мелодичний рух по тонах акорду (гармонічний орнамент).
7. Гомофонія - вид багатоголосся, в якому є провідний мелодичний голос і акомпануючі голоси.
8. Дзеркальна реприза - повторення розділів експозиції сонатної форми у зворотному порядку: спочатку побічної партії, а потім головної.
9. Динамічна реприза - повторення першої частини твору на більш високому динамічному рівні. Основні засоби динамізації - мелодичне,

- гармонічне і ритмічне варіювання, поліфонізація фактури, структурні зміни.
10. Експозиція - перший розділ сонатної форми або фуги, що містить викладання основних тем. В сонатній формі вона складається
 11. з головної побічної зв'язуючої та заключної партій. В однотемній фузі з проведення теми послідовно в усіх голосах.
 12. Епізод - самостійний розділ форми, побудований на новій темі, в іншій тональності, іншому темпі. Використовується переважно в сонатній формі і в рондо.
 13. Жанр - вид музики. Основні жанри - оперний, симфонічний, ораторіальний, камерний, вокальний. В більш вузькому значенні - патріотична, комічна, лірична опера; романс, поема, сюїта, соната і т. п.
 14. Засоби музичної виразності - елементи музичного мовлення. Головні - мелодія, гармонія, лад, ритм. Але важливими є також фактура, тембр, темп, відтінки тощо. Кожен з них має формотворче значення.
 15. Імітація - повторення теми безпосередньо за попереднім проведенням. Використовуються переважно в імітаційних поліфонічних формах - фугах, інвенціях, канонах.
 16. Канон - безперервна імітація. Техніка канону підготувала розвиток
 17. фуги.
 18. Каданс - гармонічний зворот, що завершує побудову. Каданси (каденції) класифікуються як автентичні, плагальні, повні, перервані, серединні, половинні, заключні, довершенні, недовершенні, додаткові. Вони розподіляють побудови на окремі частини і встановлюють між ними функціональний зв'язок.
 19. Квадратність - принцип побудови форми заснований на пропорційності частин. Термін використовується стосовно періоду, який складається з двох речень по чотири, вісім, шістнадцять тактів. Такий період називається квадратний, класичним або віденським.
 20. Композиція - форма музичного твору. Друге значення - створення музики як виду художньої творчості.
 21. Композиційна функція - роль кожної частини твору відносно цілої структури.
 22. Кода - заключний розділ музичного твору, який характеризується стислим узагальненням основних музичних тем.
 23. Кульмінація - момент найвищого напруження в розвитку музичного матеріалу. Кульмінація може бути висотною, смисловою, гармонічною, динамічною. Найчастіше її види співпадають.
 24. Лейтмотив - яскрава тема, що використовується для характеристики персонажа, явища, ідеї. Зустрічається в музично-драматичних творах в програмній музиці.
 25. Мелодія - найважливіший засіб музичної виразності. Вона складається з ряду звуків, об'єднаних за законами ладової і ритмічної організації.
 26. Мелодична фігурація - збагачення мелодії різноманітними неакордовими звуками (прохідними, допоміжними, затриманням,

- предйомом).
27. Модуляція - перехід в іншу тональність. Відіграє велику роль у розвитку музичного матеріалу. Визначається як перехід, відхилення і співставлення.
 28. Монотематизм - композиційний принцип в основі якого лежить побудова твору на одній темі. Трансформація теми досягається шляхом зміни мелодичної структури, метроритму, темпу, тембру, гармоній, динаміки, регістру. Найбільшого розповсюдження цей принцип набув у програмній музиці.
 29. Мотив — невеликий мелодичний зворот, що містить одну сильну долю.
 30. Опера - музично-драматичний твір, що синтезує різні види мистецтва: музику, хореографію, драму, поетичне слово, живопис. Опера належить до вокально-інструментального жанру.
 31. Органний пункт - тривалий звук в басу, на фоні якого розгортається музична тканина у верхніх голосах. Найчастіше будується на тоніці або домінанті, від чого залежить його місце у структурі твору.
 32. Орнаментальне варіювання - така трансформація музичного матеріалу, при якій зберігається близькість до теми (фігураційна обробка, тональна і структурна єдність).
 33. Період - найменша музична форма, що вміщує одну тему (думку). Має багато різновидів (квадратний, неквадратний, однотональний, модулюючий, замкнений, незамкнений, простий, складний, повторної, неповторної побудови, з двох, трьох речень, монолітний). Період може бути частиною твору або формою всієї вокальної чи інструментальної мініатюри.
 34. Поліфонія - вид багатоголосся, заснований на одночасному сполученні самостійних мелодій. Основні її різновиди - імітаційна, неімітаційна, контрастна, підголоскова, поліфонія суворого і довільного стилів.
 35. Поліфонічні форми - фуга, фугета, інвенція, канон, поліфонічні варіації. Вони можуть бути самостійними творами або частинами масштабних форм. Як засіб поліфонічного розвитку музичного матеріалу в таких формах використовується фугато.
 36. Псевдореприза - первісне проведення головної теми в репризі сонатної форми не в головній тональності. Тема відновлює головну тональність в повторному проведенні.
 37. Регістр - частина діапазону інструменту, голосу, мелодії. Визначають верхній, середній і нижній регістри.
 38. Реприза - повторення будь-якого розділу музичного твору. Розділ може бути повтореним безпосередньо після першого його виконання або після середньої частини твору. Реприза має значення завершення для всього твору або його частини.
 39. Рефрен - головна тема форми рондо, багаторазово повторювана між іншими розділами - епізодами.
 40. Речення - складова частина періоду, який має два, рідше три речення.
 41. Ритмо-синтаксична структура - співвідношення часової тривалості

- окремих побудов (мотивів, фраз). Основні її види періодичність, підсумовування, дроблення.
42. Розробка - середня частина сонатної форми, в якій теми піддаються найбільшим перетворенням. Для розробки характерні свобода побудов, тональна нестійкість, тематична роздрібненість, зіткнення контрастних елементів.
 43. Рондо - музична форма, яка заснована на багаторазовому повторенні головної теми і чергування її з різними епізодами.
 44. Сонатна форма (або форма сонатного allegro) найбільш розвинена форма інструментальної музики. Основою її розвитку є протиборство двох контрастних тем. Конфлікт між ними закладається в експозиції, динамізується в розробці і набуває розв'язання в репризі. Інше значення терміну пов'язане з циклічною сонатною формою (симфонія, соната, концерт, інструментальний ансамбль).
 45. Стель - система музичного мислення епохи в цілому та окремих її соціальних груп. Різноманітні естетичні школи створили засоби музичної виразності, що відповідають їх ставленню до мистецтва, історичних подій, світоглядній позиції. Значні етапи в розвитку музичного мистецтва знайшли відображення в таких стильових напрямках як бароко, класицизм, романтизм, імпресіонізм, експресіонізм, модерном.
 46. Тема - невелика побудова, що втілює музичну думку твору і підлягає подальшому розвитку. Особливою характерністю та індивідуалізованістю вона відзначається в таких формах як сонатна варіаційна, фуга.
 47. Тембр - характер звука. Він залежить від матеріалу музичного інструмента, способу видобування, середовища.
 48. Тріо - середній розділ в складній тричастинній формі, який виконується трьома інструментами або триголосна. Тріо набуло розповсюдження в жанрах маршу танцю.
 49. Фактура - засіб викладання музичного матеріалу. Вона обумовлена змістом художнього твору, композиційними принципами/технічними можливостями інструмента. Фактура буває одноголосною, гомофонною, поліфонічною.
 50. Фраза - частина музичної теми, що визначається загальним мелодичним рухом, ладогармонічними зв'язками і ритмо-синтаксичною структурою.
 51. Фуга - найвища поліфонічна форма, заснована на імітаційному проведенні теми в усіх голосах. За формою фуга найчастіше тричастинна і будується за певним тонально-гармонічним планом. Вона сформувалася у XVII столітті і набула великого значення у творчості І.Баха і ГГенделя.
 52. Художній образ - відображення ідей, явищ, суб'єктів навколишнього світу в конкретно-чуттєвій формі. Художній образ містить узагальнене відображення дійсності.
 53. Цезура - момент, що відокремлює одну побудову від іншої. Цезури

сприяє довга тривалість, пауза, зміна тональності або фактури
призначений між тим для слухання, стверджуючи один з провідних
принципів класицистів - єдність змісту та форми.

Додатки

Додаток 1

1. ПЕРЕЛІК МУЗИЧНИХ ТВОРІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ

Період

Моцарт В.А. - вальс G dur

Моцарт В.А. - соната № 16, II частина

Моцарт В.А. - менует d moll

Бетховен Л. - соната № 15, II частина

Проста двочастинна форма

Моцарт В.А. - менует a moll

Бах Й.С. - арія d moll

Бетховен Л. - екосез G dur

Шуман Р. - "Солдатський марш" G dur

Проста тричастинна форма

Ревуцький Л. - "Веснянка" a moll

Коломієць А. - мелодія D dur

Гріг Е. - Вальс a moll

Складна тричастинна форма

Моцарт В.А. - танець F dur

Моцарт В.А. - менует G dur

Бетховен Л. - соната № 1, III частина

Моцарт В.А. - танець B dur

Варіаційна форма

Сильванський М. - варіації g moll

Моцарт В.А. - соната № 14, тама з варіаціями

Форма рондо

Моцарт В.А. - соната № 16 (рондо)

Бетховен Л. - соната № 20, II частина.

Додаток 2

ПЛАН ОГЛЯДОВОГО АНАЛІЗУ ТВОРУ (в цілому)

1. Ідея, провідні художні образи, тема, сюжет (для програмної музики).
2. Характер, емоційний настрій твору.
3. Жанр твору.
4. Характеристика мелодії чи основної теми (метро-ритмічні, ладо-тональні особливості, засоби розвитку мелодії).
5. Характеристика фактури.
6. Форма твору (вказати яка конкретно; встановити межі частин форми; визначити форму кожної частини, особливості використання традиційної форми).
7. Тональний план (аналіз гармонії та висновки щодо відхилень чи модуляцій, особливостей гармонічної мови твору).
8. Визначення кульмінації (засоби її досягнення)
9. Розшифровка всіх позначень у нотному тексті.

Аналізуючи твір, слід звертати увагу на те, як використані музичні засоби допомагають композитору розкрити його творчий задум, образний зміст твору.

Додаток 3

ПЛАН АНАЛІЗУ МУЗИЧНОГО ТВОРУ (детальний)

1. Дані про композитора. Історична довідка про епоху, напрямок, до яких належить творчість композитора. Творчий доробок автора твору.
2. Музично-образний стрій твору, характер, наявність контрастного матеріалу, ступінь контрасту.
3. Визначення головної тональності, тональний план, характеристика ладу, мелодичний рух, кульмінації, метро-ритмічні особливості фразування.
4. Структура (композиційна схема). Тематичний розвиток. Характерні особливості форми. Періоди, речення, фрази, мотиви, каденції.
5. Аналіз мелодії з точки зору наявності цезур, характеру, основних інтонацій, розвитку мелодичної лінії і типів руху, розміру, темпу, ритму, штрихів, динаміки тощо.
6. Аналіз гармонії, зв'язок мелодії та гармонії. Узагальнити як часто з'являється тоніка, як представлені нестійкі функції, як відбувається зміна акордів (пульсація), розглянути голосоведення, регістри, фактуру, модуляції, альтерацію. Аналіз акордових послідовностей.
7. Роль метро-ритму у творі. Особливості та їх вплив на характер твору окремих ритмічних малюнків.
8. Узагальнення: зв'язок структури із загальним змістом твору, його жанровими особливостями і стильовими якостями.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ СТУДЕНТАМ ЩОДО ПРАКТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТВОРУ

- програти, проспівати чи за допомогою внутрішнього слуху "переглянути" зразок для аналізу;
- переглянути зовнішні фактори: назву твору, яка може бути показником жанрової спрямованості, характеру, ритмічних особливостей, авторських нахилів та кола улюблених композиторських засобів, метричну основу, темп, динаміку, тональність;
- звернути увагу на наявність цезур (зупинки на довгих тривалостях, повторність);
- визначити головні розділи твору, загальний план структури твору;
- співставити тематичний матеріал (повторний, неповторний, варійований, секвенційний);
- якщо тематичний матеріал контрастний, то з'ясувати міру контрастності (похідний контраст чи контраст співставлення);
- встановити тип викладення (експозиційний, серединний, заключний);
- проаналізувати тональний план твору чи фрагмента (однотональний чи модулюючий, внутрішньотональні відхилення);
- встановити типи кадансування основних розділів, при необхідності зробити гармонічний аналіз всього зразка;
- знайти загальну кульмінацію, зробити висновки про способи її досягнення (діапазон, регістр, динаміка, місце знаходження, фактура, гармонія, інше);
- визначити вид мелодичного руху (загалом і в момент кульмінації та відходу від неї), прийоми мелодичного розвитку;
- з'ясувати тип фактури (гомофонно-гармонічний, підголосний, змішаний, тощо);
- розібрати мілкі елементи форми, зокрема періоду (фразу, мотив), співставити їх з точки зору схожості і різниці в зв'язку з роздільністю та злитністю (структурна періодичність, підсумовування чи дроблення);
- при варіюванні визначити їх методи.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З КУРСУ АНАЛІЗУ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

1. Що таке стиль?
2. Що таке жанр?
3. Що таке "музичний образ"?
4. Скільки образів може бути в творі?
5. Чим поняття "образ" відрізняється від поняття "тема"?
6. Визначення поняття "музична форма".
7. Що таке зовнішня і внутрішня форми?
8. Різновиди реприз.
9. Чим реприза в сонатному Allegro відрізняється від експозиції?
10. Будова музичної мови.
11. Систематика музичних форм.
12. Що таке кода? На якому матеріалі вона будується?
13. Що таке вступ?
14. Що таке цезура?
15. Визначення і різновиди кульмінації.
16. Формотворчі засоби виразності.
17. Функції частин забудов.
18. Типи викладення і розвитку.
19. Визначення, різновиди, схеми простої 2-х частинної форми.
20. Визначення, різновиди, схеми простої 3-х частинної форми.
21. Визначення, різновиди, схеми складної 3-х частинної форми.
22. Визначення, різновиди, схема варіацій.
23. Визначення, різновиди, схеми рондо (класичного)
24. Визначення, різновиди сонатної форми.
25. Схема сонатного Allegro. Головні ознаки частин.
26. Вокальні форми та жанри.
27. Сонатно-симфонічний цикл.
28. Сюїта - визначення, різновиди, особливості.
29. Визначення та різновиди періоду. Складові побудови.

Результати перегляду

робочої програми навчальної дисципліни

1. Робоча програма перезатверджена на засіданні кафедри у 2022 / 2023 н. р.

Зі змінами:

відповідно до освітньої програми «Інструментальне виконавство (за видами)», що була рік на громадському обговоренні оновлено порядок тем, доопрацьований перелік рекомендованої літератури.

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри Ясько О.А.

2. Робоча програма перезатверджена на 2023 / 2024 н. р. без змін.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)» робочої програми з дисципліни «Аналіз музичних творів», було здійснено перезатвердження програми без змін.

Протокол № 2 від 01 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри Ясько О.А.

(підпис)